

socialmedicinsk tidskrift

Fyrtiofjärde årgången · mars 1967 · häfte 3

Allmän redaktion:

med. lic. E. Husmark, redaktör och ansvarig utgivare
fru Brita Bahrton, redaktionssekreterare

Vetenskaplig redaktion:

Prof. Gunnar Lindgren, Lund
prof. Ragnar Berfenstam, Uppsala
prof. Per Bjurulf, Umeå
prof. Gunnar Inghe, Stockholm
prof. Bengt Lindegård, Göteborg

Sehlstedtsgratan 9, 4 tr. Stockholm No. Tfn 08/ 67 21 21
Postadress: Fack, Stockholm 27
Postgiro 11 79.

Folkhem och U-land i engagerad belysning

Nyligen har medicinalstyrelsen under några intensiva informationsdagar med länsläkarna orienterat om åtgärder och aktuella problem i samhällsmedicinen. Konferensens huvudtema var denna gång mentalhygien. Samtidigt framlades det betänkande av styrelsens narkotikakommitté som tillkommit på grund av den alarmerande spridningen av narkotikamissbruket som press och massmedia fortlöpande rapporterat om under kommitténs arbete.

Man kan konstatera att en rad allvarliga komplikationer under senare år uppstått i samhällslivet och att dessa fått en omfattning och verkan, som gjort statsmakter och myndigheter mer eller mindre handfallna. Snabba motåtgärder framstår i vissa fall som nödvändiga. Den gamla utredningslunken

duger inte längre, man får upphöra med att fabricera skenbilder eller falla offer för en falsk sentimentalitet, vilket ofta skett i politisk och litterär debatt på senare tid.

Det finns tillfällen till intressanta jämförelser i fråga om dessa ting. Under länsläkarmötet höll professor Gunnar Inghe ett inledande föredrag om dagens socialmedicinska problem. Det visar sig att dessa i princip var desamma som på basis av gjorda undersökningar redan beskrivits av honom 1960 och 1961 t ex i "Socialmedicin och samhälle" (University Books). En del långt tidigare. Även professor T. Segerstedt anger i samma skrift motsvarande sociologiska riskaspekter på framtiden.

Mitt i välfärdssamhället finns även en efterslä-

pande last av gamla kända socialproblem som när de åter tas fram, ter sig allt grällare ju tydligare överflödssymtomen avtecknar sig åt andra hållet. Både "nyheter" inom området och gamla socialmedicinska surdegar får en ny och initierad belysning i Gunnar och Maj-Britt Inghe's bok "Den ofärdiga välfärden". Inghe har en naturlig ton och enkelhet, parad med formell skicklighet och reda i såväl skriftlig som muntlig framställning, som fascinerar och övertygar. Sakkännedom och inlevelse kompletteras av stor beläsenhet, i denna bok dokumenterad i litteraturhänvisningar efter varje kapitel. Det är en mycket omfattande, men som det framhålles icke fullständig registrering av skamliga fläckar och svarta områden på välfärdskartan. Både egna erfarenheter och av andra redovisade undersökningar och fakta återges och kommenteras intresseväckande kapitel för kapitel. Vi återfinner en ingående diskussion av den allmänna försäkring, låginkomstgruppernas och understödstagarnas situation, mångbarnsfamiljernas och de ensamma mödrarnas. Sjukvårds- och bostadskriserna nämnes vid sina rätta namn. Arbetslivets och arbetslöshetens socialmedicinska problematik får sin belysning och en ingående behandling ägnas de ensamstående, de "utstötta", asociala. Den jämmerliga pauvre konteux-situationen har ej behandlats denna gång.

Makarna Inghe har med Folksams stöd på kort tid fått till stånd en handbok över resttillstånd av fattigdom och nöd som enligt författarnas uppfattning är att anse som kvarlevor av kapitalistsamhället. Men de har också dragit fram och analyserat växande problemkomplex som utgör påtagliga tecken på den rådande socialpolitiska och kulturella doktrinen misslyckande. Praktiskt taget inom varje område av redovisningen demonstreras dock brister i vårt vetande och krav på att de fyllas. Först därigenom skapas förutsättningar för adekvata samhällsåtgärder. Makarna Inghe's bok, som har blivit mottagen med stor respekt och livligt erkännande, kommer att ge progressiva politiker riklig näring.

Ifall tveksamhet kommer att råda om prioritering av anslagen och resurserna inom landet, kan det bli fråga om svår samvetsnöd, om den moraliska u-landsskulden också måste med i balansräkningen. Göran Palms bok "En orättvis betraktelse" handlar om denna skuld. Men där Inghe med stor sakkännedom och vetenskaplig objektivitet ger oss klara data som så långt de räcker belyser både fram- och baksidor, uppträder Göran Palm som den borne agitatorn och väckelsepredikanten. Även han kommer med fakta, historiska och nutida. Men de är avsedda att som skarpa och raffinerade operationsinstrument skära breda remmar i hårda hudar och genomborra förhårdade samveten. Palms argument är alltså selektivt utvalda ur ett gränslöst material i den världshistoriska utvecklingen och särskilt vad beträffar imperialismens och kolonialväldenas århundrade. Tack vare sin intelligens och strålände fantasi lyckas Göran Palm utan tvivel försätta sina läsare i ett tillstånd av allvarlig och svår ruelle trots att var och en borde kunna ha klart för sig att boken är ensidig även om författaren mångenstädes försöker vara objektiv. Göran Palm har av recensenter och kritiker tydligen uppfattats som en litterär gestalt med stora och genomträngande budskap. De radikala kulturskribenterna har skyndat sig att inränga honom som marxist, socialist, radikal sanningssägare och liknande. Ändå framstår Palm med sådana renhåriga bekännelser och synpunkter som knappast gör det möjligt att på sådant sätt inränga honom i ett visst bås. Hans förmåga av abstrakt inlevelse och hans raka och kraftfulla stil kan väl till en del råda bot för hans personliga obekantskap med den "tredje världen". Ingen som besökt u-länderna torde dock gå med på att det är möjligt att behandla u-landsfrågor utan personlig upplevelse av dem. Så snart Göran Palm fått tillfälle att inhämta och smälta egna erfarenheter från u-länderna kommer hans auktoritet att stärkas och hans syn på västerlandets skuldfråga sannolikt att nyanseras.

Erik Husmark

GUNNAR INGHE, MAJ-BRITT INGHE: Den ofärdiga välfärden. *Tidens förlag* — *Folksam*
GÖRAN PALM: En orättvis betraktelse. *Norstedts förlag*, Stockholm